

[Kristian Nygaard.]

danne Skoler trænger til anden Statsstøtte end den, Elevunderstøttelsen giver. Begrundelsen herfor kan efter min Mening i hvert Fald ikke ligge deri, at man altid kan være sikker paa, at de store Skoler er de bedste. Der kan nok være forskellige Meninger om, hvorvidt Arbejdet, der gøres paa en stor Skole, er af større Værdi for den enkelte end det, der udføres paa de mindre. De store kan paa visse Omraader have visse Fordele, men det samme kan være Tilfældet med de mindre. Det gaar ikke an at bedømme de mindre Skolers Indsats alene ud fra Elevantallet. Med mit Kendskab til danske Højskoler er jeg overbevist om, at der findes adskillige mindre Skoler, som udfører et overordentlig værdifuldt Arbejde ogsaa for Omegnens Befolkning; her er et Omraade, hvor de mindre endda maaske som Regel fylder deres Plads endnu bedre end de store. Derfor vil jeg saa indtrængende som jeg kan, advare imod at gøre Fremtidens Kaar svære for de smaa Højskoler, da det let vil komme til at betyde en Forringelse af Arbejdet i Folkeoplysningens og Folkeopdragelsens Tjeneste, der udføres ogsaa paa disse Højskoler.

Som direkte Tilskud til Forrentning og Vedligeholdelse af Skolernes Bygninger ydes endvidere et Tilskud paa 1 pCt. af Skolebygningernes, Inventarets og Skolemateriellets Værdi. Her er Lovforslaget ogsaa ringere end Ungdomsudvalgets, hvor-efter Staten skulde yde Halvdelen til Forrentning og Vedligeholdelse af Bygninger beregnet efter 5 pCt. af Værdien.

Som direkte Tilskud ydes Halvdelen af alle Lærerlønninger, hvis ikke nogen Lærer ved Skolen lønnes forholdsvist ringere end en Andenlærer i Folkeskolen paa Landet.

Tilskuddet svares dog kun i Forhold til en Aarsløn af 5 700 Kr. for en fuldt optaget Lærer, og derved forstaar man en Mand, der i et Aar har undervist 540 Timer. Til Forstandere og Lærere, hvis Aarsløn fra Skolen er mindst 3 600 Kr., betales der af Statskassen et Alderstillæg paa 600 Kr., stigende hvert 5te Aar indtil 1 800 Kr. En Højskolelærer, der faar 5 700 Kr. i Løn, og som i 18 Aar har faaet mindst 3 600 Kr. aarlig, kan altsaa vente en Løn af 5 700 Kr. plus 1 800 Kr. = 7 500 Kr., hvoraf Forstanderen skal betale 2 850 Kr. og Staten 4 650 Kr.

Den Forbedring af Lærerlønningerne, der her foreslaas, er af en saadan Karakter, at den sikkert vil vække berettiget Glæde hos Lærerne; og det burde den ogsaa gøre

hos Forstanderne, da det altid vil være af stor Værdi for en Ungdomsskole, at den kan knytte dygtige og velegnede Lærere til sig, og her vil ogsaa de nye Bestemmelser angaaende Lærernes Overgang til Statens eller Folkeskolens Tjeneste bidrage; men ogsaa her, forekommer det mig, kan Forslagets Bestemmelser let komme til at gaa ud over de mindre Skoler.

Der har indtil denne Dag været adskillige Højskoler, hvor Stedets Præst, Lærer eller en eller anden dygtig Landmand har haft faste ugentlige Undervisningstimer; i flere Tilfælde har de maaske undervist ganske gratis, fordi de har haft Interesse for at støtte Skolens Arbejde paa denne Maade, og selv paa større Skoler er det vist ikke ualmindeligt, at Gymnastiklæreren udfører denne Undervisning mod som Elev at deltage i den øvrige Undervisning. Jeg vil gerne høre den højtærede Undervisningsministers Mening om, hvorvidt saadanne Timelæreres Virksomhed kan hindre, at en Skoles øvrige Lærere kan komme ind under de nye Lønbestemmelser.

De 35 pCt. af Skolernes Udgifter til Undervisningsmateriel forhøjes ikke. De har hidtil udgjort ca. 14 000 Kr. aarlig; det svarer til ca. 175 Kr. pr. Skole. Det er ikke noget stort Beløb, og da det ganske sikkert bliver af stadig større Betydning, at Skolerne er vel forsynede med Undervisningsmateriel, ikke mindst til Naturfagene, vilde det være af stor Betydning, om de 35 pCt., der her er Tale om, kunde sættes noget op.

Med Hensyn til Elevunderstøttelsen ser jeg ikke i Lovforslaget nogen Sikkerhed for, at Statens Tilskudsbeløb sættes op. Hidtil har Høj- og Landbrugsskolerne selv fastsat Betalingen for Skoleopholdet, og de vordende Elever har da, naar de har faaet Besked om, hvor stor en Understøttelse de har faaet bevilget, kunnet tage Bestemmelse om, hvorvidt de selv kunde udrede Resten. Efter Lovforslaget skal Elevbetalingens Størrelse efter Indstilling fra Foreningen af Højskoler og Landbrugsskoler bestemmes af Undervisningsministeren efter Samraad med Højskoleraadet. Naar Elevbetalingen saaledes er bestemt af de tre Faktorer — den kan naturligvis fremdeles være forskellig for de forskellige Arter af Skoler —, skal Undervisningsministeren efter Forhandling med Folketingets Finansudvalg tage Bestemmelse om, hvor stor en Del af Betalingen Eleven selv skal præstere. Denne Del afhænger af Ansøgerens og Forældrenes økonomiske Forhold, saaledes at de allerfattigste betaler mindst og faar det største